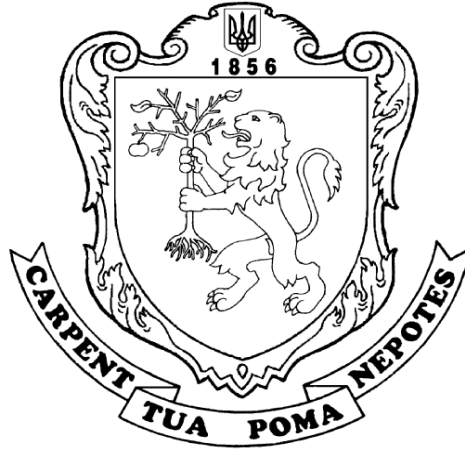

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет природокористування
Факультет землевпорядкування та туризму
Кафедра землеустрою

СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«УПРАВЛІННЯ ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯМ»

для здобувачів ступеня доктора філософії зі спеціальності
073 «Менеджмент»

ЛЬВІВ 2023

Назва дисципліни: «Управління землекористуванням»

Розробник: завідувач кафедри землеустрою, к.е.н., доцент Богіра М.С.

Шифр та назва галузі знань, спеціальності здобувачів ступеня доктора філософії:
07 «Управління та адміністрування» – 073 «Менеджмент».

Викладач дисципліни: **Богіра Мирослав Степанович**

Електронна пошта: **E-mail bogira_miroslav@ukr.net**

Телефони: (робочий) **(032) 224-29-64,** (мобільний) **+38 0677837020**

Богіра Мирослав Степанович – завідувач кафедри землеустрою Львівського національного аграрного університету, к.е.н., доцент.

Викладач з 26-річним досвідом, автор та співавтор понад 165 наукових статей і навчально-методичних розробок, 8 наукових монографій, 2 підручників та 4 навчальних посібників.

Читає курси: «Земельний менеджмент» і «Моніторинг земель» для студентів ОС «Бакалавр», «Контроль за використанням та охороною земель», «Управління земельними ресурсами» для студентів ОС «Магістр», «Механізми ефективного використання земельних ресурсів» для здобувачів ступеня доктора філософії спеціальності 051 «Економіка», «Моделювання та планування сталого землекористування» для здобувачів ступеня доктора філософії спеціальності 193 «Геодезія та землеустрій».

Наукові інтереси: аналіз тенденцій, проблем у використанні земельних ресурсів, особливо земель сільськогосподарського призначення та прогнозування розвитку земельних відносин в Україні; оцінювання ризиків та можливостей розвитку територіальних громад; розробка нових підходів до контроль за використанням та охороною земель, складання схем та проєктів землеустрою щодо організації раціонального використання земель територіальних громад.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Важливою дисципліною при підготовці докторів філософії зі спеціальності 073 «Менеджмент» є «Управління землекористуванням», яка висвітлює основні методологічні напрями управління землекористуванням. Її метою є опанування здобувачами ступеня доктора філософії підходів, отриманні навиків, необхідних для успішної реалізації ефективних управлінських рішень щодо раціонального використання і охорони земель.

Дисципліна вивчається у четвертому семестрі другого курсу навчання здобувачів ступеня доктора філософії. Її освоєння забезпечить отримання аспіратом компетенцій, необхідних як при написанні дисертаційної роботи і її захисті, так і для використання в професійній діяльності майбутнього доктора філософії – при виконанні наукових досліджень.

Обсяг курсу – 4 кредити (120 год.). Він передбачає 40 год. аудиторної (20 год. лекцій і 20 год. практичних занять) та 80 год. самостійної роботи. Підсумковий контроль – екзамен.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основними завданнями вивчення дисципліни «Управління землекористуванням» є засвоєння здобувачами ступеня доктора філософії знань і умінь, що забезпечать здатність опрацьовувати аналітичну інформацію, генерувати оригінальні ідеї у сфері теорії і практики в даній галузі знань, узагальнювати відповідні результати. Важливим є вивчення особливостей управління земельними ресурсами різного цільового призначення, набуття нових навиків проектування та моделювання організаційних систем управління землекористуванням.

У результаті вивчення дисципліни здобувачі наукового ступеня повинні **знати:**

- особливості функціонування управління землекористуванням у суспільному виробництві;
- напрями розвитку системи управління землекористуванням на основних етапах розвитку держави;
- закономірності розвитку управління землекористуванням, його позитивні й негативні тенденції; правові, економічні та екологічні механізми в даній сфері;
- методи проектування та моделювання організаційних систем управління землекористуванням.

Вони повинні вміти:

- здійснювати аналіз і давати оцінку соціально-економічній сутності та змісту заходів з управління у сфері землекористування;
- встановлювати тенденції розвитку управління землекористуванням на території України, в регіонах та на підприємствах;
- використати набуті знання з управління землекористуванням при проектуванні і моделюванні організаційних систем управління землекористуванням в умовах економічних трансформацій.

Отримані знання допоможуть аспірантам у написанні дисертаційної роботи та її захисті. Отримані уміння та навички призначені для використання в професійній діяльності майбутнього доктора філософії.

Метою вивчення дисципліни «Управління землекористуванням» є опанування здобувачами освітньо-наукового ступеня доктора філософії (аспірантами) підходів і прийомів, отримання навиків, необхідних для успішного проведення глибоких і системних наукових досліджень, висвітлення їх результатів.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни є засвоєння аспірантами знань і умінь, що забезпечать здатність організувати процес дослідження, опрацьовувати аналітичну інформацію, генерувати оригінальні ідеї у сфері теорії і практики управління землекористуванням, узагальнювати й оприлюднювати результати наукових досліджень.

У результаті навчання здобувач ступеня доктора філософії **набуде компетентностей:**

інтегральну:

-здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері менеджменту, що передбачає глибоке переосмислення наявних і створення нових цілісних знань та/або професійних практичних навиків.

загальних:

-здатність до системного пошуку, відбору, оброблення та критичного аналізу інформації з різних джерел;

-здатність ідентифікувати, формулювати і аналізувати актуальні проблеми та приймати обґрунтовані рішення щодо їх розв'язання.

фахові:

- здатність на основі здобуття глибинних знань з менеджменту до розуміння сутності процесів, теоретичних і практичних проблем у відповідній сфері та підходів до їх вирішення, критичного аналізу основних концепцій, оволодіння науковою термінологією;

-здатність виявляти, аналізувати та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері менеджменту, оцінювати результати і забезпечувати якість виконуваних досліджень.

Будуть набуті програмні результати навчання, які передбачають **навики і здатності:**

-мати ґрунтовні теоретичні знання з менеджменту і на межі предметних галузей, що відображають сучасні і класичні концепції теорії менеджменту, сформовані вітчизняними та зарубіжними науковими школами;

-оцінювати ефективність та перспективність застосовуваних на різних організаційних рівнях сучасних технологій менеджменту, удосконалювати організаційну структуру суб'єктів господарської діяльності у рамках реалізації інноваційних проєктів.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Вивчення дисципліни «Управління землекористуванням» відбувається у формі навчальних аудиторних занять, під час яких аспіранти отримують необхідні

знання (лекції, практичні заняття, консультацій) та виконання самостійної роботи в поза аудиторний час.

Вкладанні лекційного матеріалу відбувається у формі лекцій-бесід і лекції-візуалізації. Лекція-бесіда забезпечує безпосередній контакт викладача з аудиторією і дає змогу привернути увагу слухачів до найбільш важливих питань теми лекції, визначити у процесі діалогу особливості сприйняття навчального матеріалу. Лекція-візуалізація – візуальна форма подачі лекційного матеріалу з розгорнутим або коротким коментуванням візуальних матеріалів, що переглядають технічними засобами навчання.

При проведенні практичних занять передбачено поєднання таких форм і методів навчання, як виконання індивідуального завдання та дискусія.

Передбачено за необхідності проведення лекцій і практичних занять з використанням дистанційних методів навчання.

Консультації здійснюються у відведений для цього час, який доводиться до аспірантів на початку семестру. Вони, зокрема, використовуються для презентації виконаних аспірантами завдань у разі їх відсутності на заняттях.

Самостійна робота передбачає виконання завдань практичного характеру, передбачених програмою курсу, що не завершені чи не можуть бути виконані в рамках аудиторних занять, самостійне вивчення окремих питань.

Аспіранти працюють з друкованим інформативним матеріалом або з матеріалом мережі Інтернет, виконують усні та письмові завдання, виступають з доповідями і презентаціями, підготовленими індивідуально. Програмою передбачено виконання завдань, пов'язаних з темою дисертації аспірантів.

Аспіранти повинні інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. Відпрацювання пропущених занять здійснюється згідно з «Положенням про порядок відпрацювання студентами Львівського національного аграрного університету пропущених лекційних, практичних, лабораторних та семінарських занять». Аспіранти представляють опрацьований практичний матеріал (виконане завдання) з відповідної теми.

Організація навчального процесу передбачає дотримання вимог академічної доброчесності. Письмові роботи аспірантів повинні відображати їх власні міркування, результати здійснених ними досліджень. Порушеннями академічної доброчесності під час вивчення дисципліни вважаються: академічний плагіат, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі аспірантів є підставою для її незарахування викладачем.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

“Управління землекористуванням” є дисципліною при підготовці докторів філософії, яка висвітлює основні методологічні напрями управління у сфері землекористування.

Вона систематизує здобуті теоретичні та практичні знання здобувачів освітньо-наукового ступеня доктора філософії, дає можливість опанувати

підходи, отримати навички, необхідні для успішної реалізації ефективних управлінських рішень щодо раціонального використання і охорони земель.

Тема 1. Гарантування конституційних прав на землю.

1. Право безперешкодно, володіти, користуватися та розпоряджатися своєю власністю в умовах ринкової економіки.
2. Гарантування прав на землю – відповідальна функція держави.
3. Довіра власників землі, землекористувачів, інвесторів – привабливість економіки.

Тема 2. Механізми землекористування у ринкових умовах.

1. Екологічні та економічні механізми щодо управління землекористуванням, що включають раціональне використання та охорону земель. Залучення до певного господарського обігу всі землі основного цільового призначення.
2. Збільшення продуктивності сільськогосподарських угідь з дотриманням екологічних параметрів.

Тема 3. Забезпечення формування сталого землекористування.

1. Екологічно збалансоване співвідношення сільськогосподарських угідь, лісів та водойм – основа стійкості агроландшафтів.
2. Техногенне навантаження на екосферу. Забруднення ґрунтів радіонуклідами, важкими металами, збудниками хвороб тощо.
3. Охорона земель та створення передумов для формування сталого землекористування.

Тема 4. Підвищення ефективності землекористування.

1. Землекористування – інтегрована система:
2. Частина єдиного земельного фонду, надана державою або набута у власність чи оренду;
3. Земельний об'єкт права, об'єкт економічних, екологічних, сільськогосподарських та інших земельних відносин;
4. Використання людиною (суспільством) інтегрованого потенціалу природної території.

Тема 5. Забезпечення дієвого контролю за раціональним використанням та охороною земель.

1. Земля – національне багатство. Збереження землі – обов'язок землекористувача.
2. Правопорушення земельного законодавства і втрата землями якості та родючості. Ефективна протидія порушенням земельного законодавства.
3. Забезпечення високої якості довкілля та умов для проживання людей.

Тема 6. Напрями вдосконалення сучасного землекористування.

1. Реалізація земельної політики. Забезпечення сталого розвитку землекористування. Підвищення інвестиційної привабливості землекористування.
2. Зростання ефективності виробництва на основі раціонального використання природно-ресурсного потенціалу земель.
3. Розвиток соціальної сфери на всій території України.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ВИВЧЕННЯ В РАМКАХ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Гарантування конституційних прав на землю

Питання для самостійного вивчення:

1. Яким чином вирішення земельних спорів поновлює порушені права та законні інтереси власників земельних ділянок і землекористувачів?
2. Чи вирішення земельних спорів гарантує реалізацію прав суб'єктів земельних правовідносин на землю?

Питання для самоконтролю:

1. У чому заключаються конституційні основи гарантії захисту прав на землю?
2. Як відшкодовуються збитки власникам землі та землекористувачам?
3. Як держава забезпечує захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання?
4. Чому земля є основним національним багатством?

Тема 2. Механізми землекористування у ринкових умовах

Питання для самостійного вивчення:

1. На основі яких законодавчих документів забезпечується управління землекористуванням на місцевому рівні?
2. Які засади створення сприятливих умов для екологічної реабілітації землегосподарських систем територіальних громад?
3. Впровадження інноваційних розробок в процес управління природоохороною діяльністю із застосуванням інформаційних технологій.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке пільговий режим оподаткування?
2. Коли проводиться консервації деградованих, малопродуктивних та техногенно-забруднених земель?
3. Що таке інфраструктурне забезпечення природоохороною діяльності?
4. Як проводиться стимулювання сільськогосподарського товаровиробника для здійснення екологічно безпечного землекористування?
5. Які важелі впливу щодо нераціонального використання та збереження земель?
6. Що таке платність землекористування?

Тема 3. Забезпечення формування сталого розвитку землекористування

Питання для самостійного вивчення:

1. Оптимальне співвідношення між економічним зростанням, нормалізацією якісного стану земельних ресурсів, задоволенням матеріальних і духовних потреб населення.
2. Економічні потреби використання земельних ресурсів і ґрунтів.
3. Інститут власності на землю як основний інструмент досягнення сталого розвитку.

Питання для самоконтролю:

1. Що розуміють під розвитком сталого землекористування?

2. Назвіть принципи сталого розвитку землекористування.
3. Розкрийте зміст системного підходу в землекористуванні.
4. Землекористування як тривимірна система: екологічна, економічна, соціальна – опишіть її.
5. На яких принципах базується система планування землекористування?
6. Що розуміють під системою управління землекористування.

Тема 4. Підвищення ефективності землекористування

Питання для самостійного вивчення:

1. Критерії ефективності землекористування.
2. Ефективне землекористування із забезпеченням екологічних нормативів.

Питання для самоконтролю:

1. Поясніть термін ефективне землекористування.
2. Екологічна ефективність землекористування – що це таке?
3. Економічна ефективність землекористування – що це таке?
4. Соціальна ефективність землекористування – що це таке?

Тема 5. Забезпечення дієвого контролю за раціональним використанням та охороною земель

Питання для самостійного вивчення:

1. Організаційно-правові засади контролю та нагляду у сфері землекористування.
2. Процесуальний порядок розгляду матеріалів по притягненню порушників земельного законодавства до адміністративної відповідальності.

Питання для самоконтролю:

1. Поняття контролю за використанням і охороною земель.
2. Органи контролю за використанням і охороною земель.
3. Які функції виконує земельпорядна служба щодо здійсненні контролю за використанням і охороною земель?
4. Відповідальність за порушення земельного законодавства.

Тема 6. Напрями вдосконалення сучасного землекористування

Питання для самостійного вивчення:

1. Розвиток наукових засад землекористування в контексті стратегії сталого розвитку.
2. Вдосконалення земельних відносин та розвиток процесів землекористування.

Питання для самоконтролю:

1. Застосування системного аналізу в землекористуванні.
2. Що Ви розумієте під економічним розвитком території?
3. Що Ви розумієте під екологічним розвитком території?
4. Що Ви розумієте під соціальним розвитком території?
5. Вдосконалення управління в галузі використання й охорони земельних ресурсів.

Засвоєння питань для самостійного вивчення оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

ШКАЛА

оцінювання знань з дисципліни “Управління землекористуванням”

4 кредити ECTS

Тема	Назва теми	Кількість годин на лекції	Кількість годин на практичні заняття	Кількість годин на самостійне вивчення	Кількість балів на практичних заняттях
1	Гарантування конституційних прав на землю	3	3	9	8
2	Механізми землекористування у ринкових умовах	3	3	14	8
3	Забезпечення формування сталого землекористування	4	4	13	9
4	Підвищення ефективності управління землями державної власності	4	4	17	8
5	Забезпечення дієвого контролю за раціональним використанням та охороною земель	4	4	16	9
6	Напрями вдосконалення сучасного землекористування	2	2	11	8
	Всього	20	20	80	50

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Теми	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усного	у тому числі			усного	у тому числі		
		лекції	практ.	самост. робота		лекції	практ.	самост. робота
	Рік підготовки 2 Семестр 4				Рік підготовки 2 Семестр 4			
Тема 1.	10	3	3	4	10	3	3	4
Тема 2.	15	3	3	9	15	3	3	9
Тема 3.	15	4	4	7	15	4	4	7
Тема 4.	20	4	4	12	20	4	4	12
Тема 5.	20	4	4	12	20	4	4	12

Тема 6.	10	2	2	6	10	2	2	6
Екзамен	30	-	-	30	30	-	-	30
Усього годин	120	20	20	80	120	20	20	80

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Для перевірки рівня засвоєння аспірантом матеріалу з наведеної дисципліни та сформованості в нього компетентностей застосовується комплекс методів контролю:

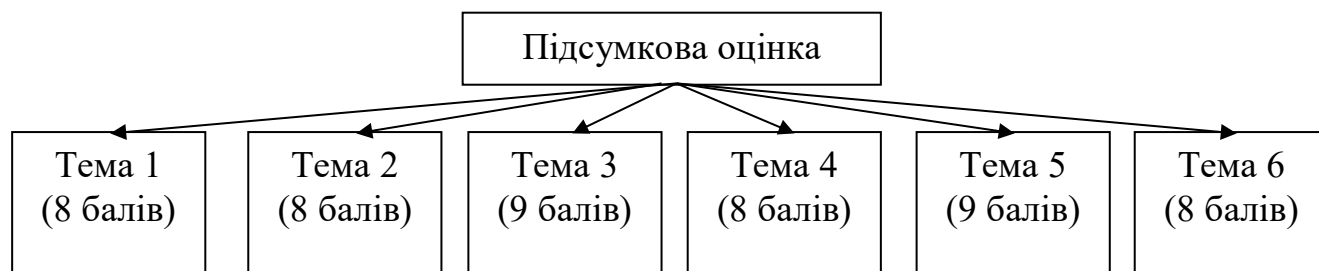
1. Усне опитування (фронтальне, індивідуальне).

2. Перевірка виконаних в аудиторії та поза аудиторією робіт (підготовлених відповідей, виконання практичної роботи, рішення професійних завдань).

Контроль здійснюється з дотриманням принципів: індивідуальний характер перевірки та оцінювання знань, систематичність, об'єктивність, умотивованість оцінок, вимогливість, єдність вимог.

Види контролю: поточний контроль, семестрова атестація (екзамен).

Результати навчальної діяльності оцінюються за 50-бальною шкалою. Екзамен виставляється за умови отримання 32 і більше балів як результату підсумку балів за засвоєння окремих тем дисципліни:

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Битяк Ю.П. Административное право Украины / Ю.П. Битяк, В.В. Богуцкий, В.Н. Гаращук и др.; Под ред. Ю.П. Битяка. – Х., 2003. – 576 с.

2. Вдосконалення управління земельними ресурсами в період економічних трансформацій : монографія / За ред. д.е.н. А. Я. Сохничя / Ліга-Прес, 2010. – 192 с.

3. Грещук Г.І. Організаційно-економічне та правове забезпечення розвитку землевпорядного механізму сталого сільськогосподарського землекористування: монографія. К. : ДКС-Центр, 2018. – 308 с.

4. Сохнич А.Я., Богіра М.С., Яремко Ю.І., Стойко Н.Є. Державний контроль за використанням земель: **підручник** / Львів: ГАЛИЧ-ПРЕС, 2018. 240с.

Додаткова

5. Боклаг В.А. Формування та розвиток державної політики у сфері управління земельними ресурсами України: дис. д-ра наук з держ. упр.: 25.00.02/ Боклаг Валентина Андріївна, - Запоріжжя, 2015. – 423 с.

6. Бордюжа А.С. Земельний кадастр як основа забезпечення управління земельними ресурсами / А. С. Бордюжа // Сталий розвиток економіки. — 2013. — № 1. — С. 207–209.

7. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 р. № 1378 IV / Верховна Рада України. — К. : Парлам. Вид-во, 2008. — № 38. — С. 71. — (Бібліотека офіційних видань).

8. Конституція України від 28 червня 1996р. № 254к/96 ВР / Верховна Рада України. — К. : Парламент, вид-во, 2005. — № 2. — С. 44.

9. Проніна О.В. Управління земельними ресурсами в умовах децентралізації / О.В. Проніна // Держава та регіони. Сер. Держ. упр. — 2016. — Вип. 1. — С. 122–125.

10. Снітинський В. В. Землекористування та екологія : системи підтримки прийняття рішень : монографія / В. В. Снітинський, М. С. Сявавко, А. Я. Сохнич. — Львів : Українські технології, 2002. — 580 с.

11. Сохнич А. Я. Економічний аналіз системи управління земельними ресурсами : / А. Я. Сохнич, З. Ж. Живко, М. Верескля. — Львів : ТзОВ Ліга-Прес, 2017. — 48 с.

12. Сохнич А. Я. Моніторинг земель : підручник / А. Я. Сохнич, М. С. Богіра, В. В. Горлачук, Д. І. Солярчук, І. М. Песчанська, І. М. Песчанська. — Львів, 2008. — 255 с.

13. Сохнич А. Я. Стан наукової думки в сучасних реаліях : монографія / А. Я. Сохнич. — Львів : Видавництво ТзОВ Ліга-Прес, 2009. — 152 с.

14. Сохнич А. Я. Управління земельними ресурсами: регулювання земельних відносин : навчальний посібник / А. Я. Сохнич, В. В. Горлачук, А. В. Наход, І. М. Песчанська, М. В. Смолярчук. — Львів, 2008. — 255 с.

15. Третяк А.М. Земельна політика та земельні відносини: соціально-економічні та духовні аспекти розвитку: монографія / А.М. Третяк, В.М. Другак. — К. : ННЦІАЕ, 2007. — 186 с.

16. Третяк А.М. Землевпорядне проектування: теоретичні основи і територіальний землеустрій: Навч. посібник. — К. : ТОВ «ЦЗРУ», 2008. — 576 с.

17. Ясінецька І.А. Особливості раціонального управління земельними ресурсами / І.А. Ясінецька // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Сер. : Міжнародні економічні відносини та світове господарство. — 2016. — Вип. 8 (2). — С. 127–130.

18. Хемди А. Таха Введение в исследование операций / А. Таха Хемди — Operations Research: An Introduction. — М.: „Вильямс”, 2007. — 912 с.

19. Порядок підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах) / Кабінет Міністрів України [Електронний ресурс]. Доступно з : <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248945529>

20. Про вищу освіту : Закон України [Електронний ресурс]. Доступно з : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

21. Про інформацію : Закон України [Електронний ресурс]. Доступно з : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.

22. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України [Електронний ресурс]. Доступно з : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/848-19>.